

# Ekonomiczno-demograficzne wskaźniki rozwoju gospodarczego Chin w latach 2000–2013 w aspekcie międzynarodowej wymiany handlowej

*Economic and demographic indicators of China's economic development in the period of 2000–2013 in the context of international trade*

Współczesne Chiny w oczach mieszkańca Zachodu to liczby: PKB, PMI<sup>1</sup>, CPI<sup>2</sup>, bilans handlowy, wielkość eksportu. Liczby te mówią nam, mieszkańcom zachodniej hemisfery, że dzisiejsze Państwo Środka jest potęgą, pretendencem do pozycji światowego lidera. Nie mówią nam zaś zupełnie nic o kosztach, które poniosło państwo chińskie na drodze z najdalszych pozycji w pelotonie Trzeciego Świata do drugiego, a być może jeszcze w tym roku pierwszego miejsca w rankingu najdynamiczniejszych gospodarek świata. Współczesna refleksja skażona jest powierzchownością. Nie mamy czasu zastanawiać się nad istotą rzeczy. Mamy go wyłącznie tyle, ile trzeba na odbieranie prostych informacji: „Chiny pokonały Japonię”, „Chiny zajęły drugie po USA miejsce w rankingu gospodarczym”. Przyjmujemy te komunikaty bez wchodzenia w szczegóły, a w nich właśnie tkwi diabeł, który nakazuje zapytać: jak to się stało? w jakim czasie? dlaczego? jakim kosztem?

**Słowa kluczowe:**

międzynarodowa wymiana gospodarcza, produkt krajowy brutto, produkt krajowy brutto per capita, wskaźniki wzrostu, dynamika wzrostu, gospodarka Chin.

Contemporary China in the eyes of a Westerner this number: GDP, PMI, CPI, trade balance, the volume of exports. These numbers tell us that the inhabitants of the Western Hemisphere that today the Middle Kingdom is a powerhouse contender for global leadership. They do not tell us nothing about the costs it has incurred Chinese state all the way from the farthest position in the peloton third world to another, and perhaps later this year, first place in the ranking of the most dynamic economies in the world. Contemporary reflection is tainted exterior. We have no time to reflect on the essence of things. We got it only as much as they need to receive simple information, "China defeated Japan", "China came in second after the US economic position in the ranking." We accept these messages without going into details, and in them lies the devil who tells ask: how did it happen? at what time? why? at what cost?

**Key words:**

international economic exchange, gross domestic product, gross domestic product per capita, growth rates, the growth dynamics, china's economy.

## Wstęp

Chiny, najludniejszy i trzeci co do wielkości kraj świata (9597 tys. km<sup>2</sup>), rozciąga się pomiędzy 73°50' a 135°10' długości geograficznej wschodniej oraz pomiędzy 17°30' a 53°30' szerokości geograficznej północnej. Chiny swym ogromnym obszarem zajmują część Azji Środkowej i obszar Azji Wschodniej.

Sąsiadują z 14 państwami: od południa z Wietnamem (długość granic 1150 km), Laosem (420 km), Birmą (2185 km), Indiami (3380 km), Bhutanem (470 km) i Nepalem (1235 km), a od zachodu z Pakistanem (523 km), Afganistanem (75 km), Tadży-

kistanem (414 km), Kirgistanem (858 km) i Kazachstanem (1533 km), od północy z Mongolią (4673 km) i Rosją (3645 km), a od północnego wschodu z Koreą Północną (1415 km). Ogólna długość granic lądowych wynosi 21 976 km. Od wschodu Chiny oblewają wody Morza Żółtego, Wschodniochińskiego i Południowochińskiego. Linia brzegowa liczy około 14,5 tys. km i jest dobrze rozwinięta.

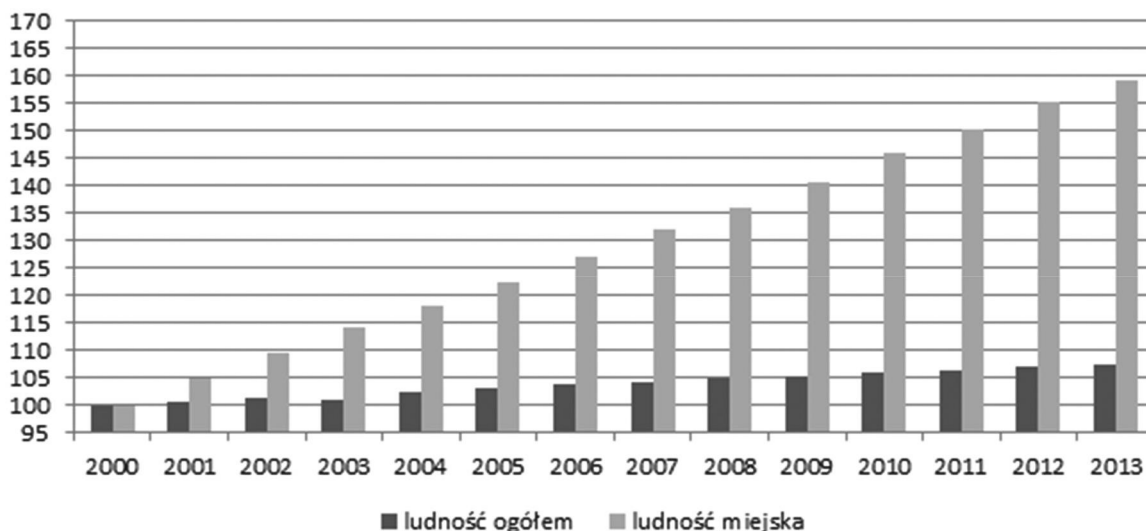
Rozciągłość południkowa kraju wynosi 5700 km, a równoleżnikowa 5200 km. Zwarty obszar Chin ze wschodu na zachód mierzy około 4200 km, zaś z północy na południe około 3700 km.

Chiny ze względu na swoje ogromne terytorium charakteryzują się urozmaiconą rzeźbą tere-



Rysunek 2

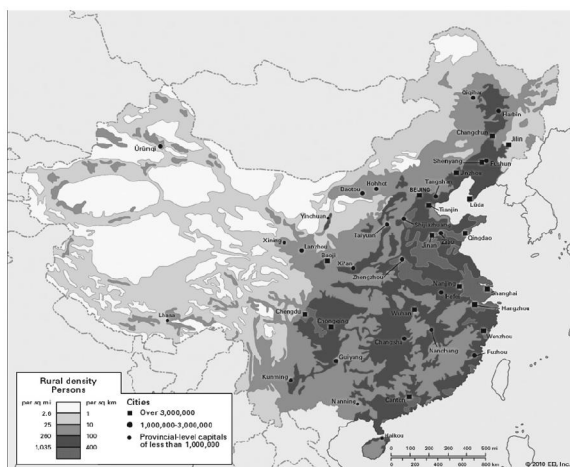
Wielkość i dynamika liczby ludności i ludności miejskiej w Chinach w latach 2000–2013 (w %)



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli 1.

Rysunek 3

Rozmieszczenie ludności (gęstość zaludnienia) w Chinach



Źródło: <http://media.web.britannica.com/eb-media/42/105242-004-D8DE-DBD1.gif>

## Podział chińskich prowincji

Ze względu na położenie geograficzne obszar Chin podzielono na cztery główne strefy, tj.:

- **Chiny Wschodnie**, w skład których wchodzi 7 prowincji (Fujian, Guangdong, Hainan, Hebei, Jiangsu, Shandong i Zhejiang) oraz 3 obszary — ośrodki miejskie na prawach prowincji (Pekin, Tianjin i Szanghaj). Z prowincją Guangdong sąsiadują na południu dwa

specjalne regiony administracyjne ChRL, tj. Hongkong i Makao. Z prowincją Fujian sąsiaduje Tajwan.

- **Chiny Północno-Wschodnie**, na terenie których leżą trzy prowincje, tj. Heilongjiang, Jilin i Liaoning.
- **Chiny Centralne**, na obszarze których znajduje się 6 prowincji: Anhui, Henan, Hubei, Hunan, Jiangxi i Shanxi.
- **Chiny Zachodnie**, w skład których wchodzi pięć regionów autonomicznych (Guangxi, Inner Mongolia, Ningxia, Tybet i Xinjiang) oraz 6 prowincji: Gansu, Guizhou, Qinghai, Shaanxi, Sichuan i Yunnan oraz jedno miasto na prawach prowincji, tj. Chongqing.

Innym sposobem podziału geograficznego jest wyróżnienie prowincji wschodnich z pasa nadmorskiego, północno-centralnych i zachodnich. Przy takim podziale Jilin i Heilongjiang należą do części północno-centralnej, a nie wschodniej, do której będą należały prowincje mające dostęp do morza oraz Pekin.

Ze względu na kryteria kulturowe i historyczna Chiny tradycyjnie dzielą się na:

- Chiny Północne (Hua Bei): Pekin, Tianjin, Hebei, Shanxi, Mongolia Wewnętrzna;
- Północny Wschód (Dong Bei): Liaoning, Jilin, Heilongjiang;
- Chiny Wschodnie (Hua Dong): Szanghaj, Jiangsu, Zhejiang, Anhui, Fujian, Jiangxi, Shandong;
- Chiny Środkowo-Południowe (Zhong Nan): Henan, Hubei, Hunan, Guangdong, Guangxi, Hainan;
- Południowy Zachód (Xi Nan): Chongqing, Sichuan, Guizhou, Yunnan, Tybet;



Źródło: [http://www.gochina.gov.pl/\\_img/\\_pictures/2.png](http://www.gochina.gov.pl/_img/_pictures/2.png)

- Północny Zachód (Xi Bei): Shaanxi, Gansu, Qinghai, Ningxia, Xinjiang.

Z punktu widzenia polityki gospodarczej wyróżniono 12 najsłabiej rozwiniętych prowincji, które ma objąć strategia przyspieszenia rozwoju Chin Zachodnich. Są to: Guangxi, Chongqing, Sichuan, Guizhou, Yunnan, Tybet, Shanxi, Gansu, Qinghai, Ningxia, Xinjiang oraz Mongolia Wewnętrzna. W tym znaczeniu określenie „Chiny Zachodnie” obejmuje także prowincje położone na geograficznym wschodzie (Guangxi) oraz w centrum (Mongolia Wewnętrzna).

## Fenomen wzrostu chińskiej gospodarki

Chiny to fabryka świata i ogromny rynek wewnętrzny o wciąż rosnącym apetycie. Gospodarka Chin od 2010 roku jest drugą pod względem wielkości (po Stanach Zjednoczonych) i najszybciej rozwijającą się gospodarką narodową świata. Pierwsze 15 lat XXI wieku pod względem gospodarczym należało z pewnością do Chin. Żadne inne państwo nie potrafiło przez tak długi czas utrzymać tak wysokiego tempa wzrostu<sup>5</sup>.

Oczywiste jest, iż Chiny i kraje wysoko rozwinięte (USA, Japonia czy Niemcy) są na różnych poziomach rozwoju gospodarczego, a dynamiczny wzrost Chin wynika z przywilejów, jakich doświadczają gospodarki rozwijające się. Również jest to zasługą determinacji w dążeniu do „dogonienia” krajów wysoko rozwiniętych. Istnieje wiele teorii tłumaczących fenomen wzrostu chińskiej gospodarki. W zdecydowanej większości analiz wyróżnia się następujące czynniki odpowiadające za niego: prowadzoną politykę gospodarczą, czyli reformy z przełomu lat 70. i 80. XX wieku, inwestycje i otwarcie gospodarki na współpracę międzynarodową (wymiana handlowa i napływ ZIB — zagranicznych inwestycji bezpośrednich).

W ciągu analizowanego okresu gospodarka chińska osiągnęła średnie tempo wzrostu na poziomie około 10% rocznie. W ciągu 8 lat Chiny podwoiły PKB. Wielkiej Brytanii zajęło to 58 lat, USA 47, a Japonii — 34. Zasoby siły roboczej liczą w Chinach około 820 mln osób (około 60% społeczeństwa). W samej tylko branży TSL zatrudnienie miało około 7 mln osób (8,5% pracujących). Stopa bezrobocia wyniosła wówczas 6,5%.

Jak widać na rysunku 5, tempo wzrostu gospodarki od roku 2000 aż do wybuchu kryzysu finansowego nieustannie wzrastało, a w latach 2005–2007

Tabela 2

Podział administracyjny Chin z uwzględnieniem położenia oraz obszaru i liczby ludności prowincji

Lp.	Nazwa prowincji	Obszar		Liczba ludności		Gęstość zaludnienia	Położenie
		km <sup>2</sup>	udział w powierzchni ogólnej (%)	mln	udział w ludności ogólnej (%)		
1	Anhui	139 000	1,5	60	5,0	431,6	płd.-wsch.
2	Beijing	16 800	0,2	13	1,1	773,8	wsch.
3	Chongqing	82 000	0,9	33	2,8	402,4	zach.
4	Fujian	120 000	1,3	35	2,9	291,7	płd.-wsch.
5	Gansu	450 000	4,8	25	2,1	55,5	centr.
6	Guangdong	180 000	1,9	70	5,9	388,9	płd.
7	Guangxi	236 500	2,5	49	4,1	207,2	płd.
8	Guizhou	176 200	1,8	34,7	2,8	196,9	płd.
9	Hainan	34 000	0,4	7,4	0,6	217,6	wyspa
10	Hebei	190 000	2,0	65	5,4	342,1	wsch.
11	Heilongjiang	489 000	5,2	37,5	3,1	76,7	płn.
12	Henan	167 000	1,8	91,7	7,7	549,1	wsch.
13	Hongkong	1 100	0,01	6,7	0,6	6 090,9	płd.
14	Hubei	187 400	2,0	58,5	4,9	312,2	centr.
15	Hunan	210 000	2,2	64,5	5,4	307,1	płd.-wsch.
16	Jiangsu	102 600	1,1	71	5,9	692,0	wsch.
17	Jiangxi	167 000	1,8	41	3,4	245,5	płd.-wsch.
18	Jilin	187 000	2,0	26	2,2	139,0	płn.
19	Liaoning	147 500	1,6	41	3,4	278,0	płn.
20	Macao	27,3	0,002	0,5	0,04	1 831,5	płd.
21	Mongolia Wewn.	1 183 000	12,6	24	2,0	20,3	płn.
22	Ningxia	66 500	0,7	5,8	0,5	87,2	płn.-zach.
23	Qinghai	720 000	7,7	5,1	0,4	7,1	wsch.
24	Shaanxi	205 000	2,2	35,6	3,0	173,6	centr.
25	Shandong	153 000	1,6	88	7,4	575,2	wsch.
26	Shanghai	6 200	0,07	15	1,2	2 419,3	wsch.
27	Shanxi	156 000	1,7	32	2,7	205,1	centr.
28	Sichuan	488 000	5,2	85	7,1	174,2	zach.
29	Tianjiu	11 300	0,1	10	0,8	884,9	płn.-wsch.
30	Tybet	1 200 000	12,8	2,7	0,2	2,2	centr.
31	Xinjiang	1 600 000	17,0	19,4	1,6	12,1	płn.-zach.
32	Yunnan	394 000	4,1	41	3,4	104,1	płd.-zach.
33	Zhejiang	101 800	1,1	44	3,7	432,2	wsch.
<b>CHINY</b>		<b>9 597 000</b>	<b>100,0</b>	<b>1 238,1</b>	<b>100,0</b>	<b>129,0</b>	

Źródło: opracowanie własne na podstawie dostępnych danych statystycznych.

byliśmy nawet świadkami wzrostu powyżej 10% rocznie. Podczas kryzysu finansowego tempo wzrostu gospodarczego spadło nieco poniżej bariery 10%, ale zaraz potem znowu wzrosło. Od 2011 r. widoczne jest wyraźne spowolnienie gospodarki.

Prywatne firmy z krajów rozwiniętych zaczęły w latach dziewięćdziesiątych, dzięki taniej sile roboczej, przenosić swoje fabryki do Chin, a następnie eksportowały towary z powrotem na rynki rozwinięte. Przyczynił się do tego również chiński rząd, który wykupował dług zagraniczny — głównie amerykański. W ten sposób Chiny umożliwiły Zachodowi finansowanie konsumpcji produktów, które były wyprodukowane w Chinach. Do tego jeszcze chińskie władze utrzymywały zaniżony kurs juana, aby ich

produkty mogły zalać rynki zachodnie i zmiażdżyć lokalną konkurencję. Jednak model ten nie był do utrzymania na dłuższą metę, ponieważ w dłuższej perspektywie rynek zachodni nasycił się tanimi produktami, a niemożliwe jest utrzymywanie kursu walu w ustalonym trybie, przez co dalej dochodzi do wzrostu kosztów pracy.

Zmiany struktury tworzenia PKB znalazły wyraz w ogólnych zmianach struktury zatrudnienia. W 2013 r. struktura zatrudnienia w chińskiej gospodarce przedstawiała się następująco: rolnictwo — 38,1% (w latach 70. ubiegłego wieku przeszło 70% ogółu zatrudnionych pracowało w rolnictwie), przemysł — 27,8% (na początku analizowanego okresu odsetek ten wynosił 17,4%), usługi — 34,1% (co stanowi

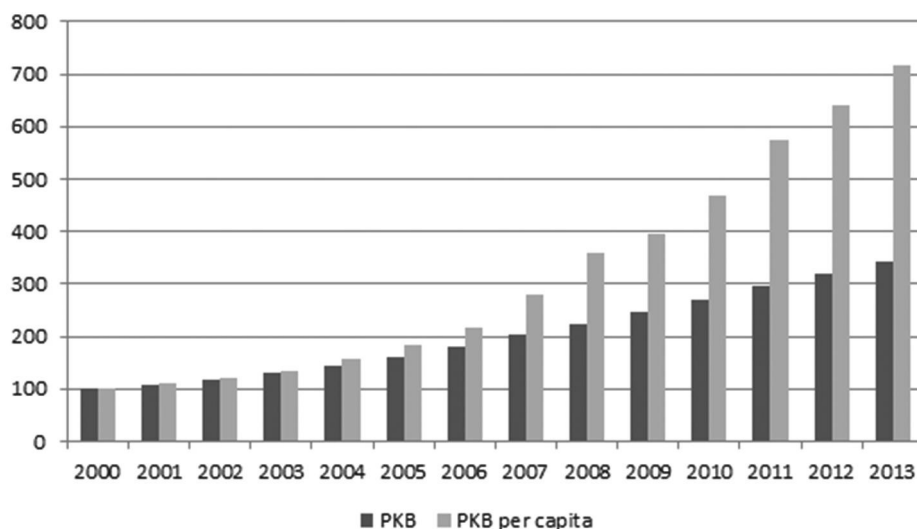
Tabela 3

Wielkość i dynamika PKB i PKB *per capita* w Chinach w latach 2000–2013

Rok	PKB			PKB <i>per capita</i>		
	USD	index: rok poprzedni = = 100	index: rok 2000 = = 100	USD	index: rok poprzedni = = 100	index: rok 2000 = = 100
2000	1 417 014 275 044	—	100,0	949,2	—	100,0
2001	1 534 630 960 324	108,3	108,3	1 041,6	109,7	109,7
2002	1 674 007 187 686	109,1	118,1	1 135,4	109,0	119,6
2003	1 841 832 749 395	110,0	130,0	1 273,6	112,2	134,2
2004	2 027 582 317 057	110,1	143,1	1 490,4	117,0	157,0
2005	2 256 902 590 825	111,3	159,3	1 731,1	116,1	182,4
2006	2 542 999 619 607	112,7	179,5	2 069,3	119,5	218,0
2007	2 903 149 270 587	114,2	204,8	2 651,3	125,1	279,3
2008	3 182 858 070 163	109,6	224,6	3 413,6	128,7	359,6
2009	3 476 132 943 438	109,2	245,3	3 748,5	109,8	394,9
2010	3 839 284 171 057	110,4	270,9	4 433,3	118,3	467,0
2011	4 196 333 192 234	109,3	296,1	5 447,3	122,9	573,9
2012	4 517 459 818 035	107,7	318,8	6 092,8	111,8	641,9
2013	4 864 002 775 019	107,7	343,2	6 807,4	111,7	717,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD> oraz <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD/countries>

Rysunek 5

Wielkość i dynamika PKB i PKB *per capita* w Chinach w latach 2000–2013 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli 3.

znaczny wzrost w porównaniu nie tylko do lat z początku reform ale również do początku obecnego wieku, gdy usługi były źródłem utrzymania dla 12%).

Gospodarka Chin jest również największym eksporterem na świecie i drugim pod względem wielkości importu, tuż po Stanach Zjednoczonych. Największymi partnerami handlowymi Chin w zakresie eksportu są Stany Zjednoczone (17,1%), Japonia (7,8%), Korea Południowa (4,4%) oraz

Niemcy (4%). Najwięcej eksportuje się maszyn i sprzętu. Za nimi plasują się tekstylia i ubrania, obuwie, zabawki, sprzęt sportowy i paliwo<sup>6</sup>. Partnerami chińskiego importu są Japonia (11,2%), Tajwan, Korea Południowa (9,3%), Stany Zjednoczone (6,8%), Niemcy (5,3%) oraz Australia (4,6%). Głównymi produktami pochodzącymi z importu są maszyny, sprzęt elektroniczny, paliwa, tworzywa sztuczne, żelazo, stal i produkty chemiczne.

Tabela 4

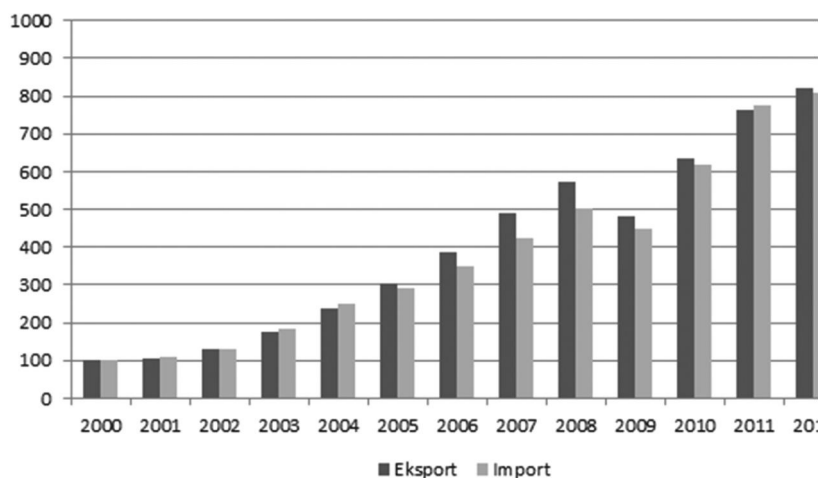
Wielkość i dynamika eksportu i importu w Chinach w latach 2000–2013

Rok	Eksport			Import		
	100 mln USD	index: rok poprzedni = = 100	index: rok 2000 = = 100	100 mln USD	index: rok poprzedni = = 100	index: rok 2000 = = 100
2000	2 492,0	—	100,0	2 250,9	—	100,0
2001	2 661,0	106,8	106,8	2 435,5	108,2	108,2
2002	3 256,0	130,6	130,6	2 951,7	121,2	131,1
2003	4 382,3	175,8	175,8	4 127,6	139,8	183,4
2004	5 933,3	135,4	238,1	5 612,3	136,0	249,3
2005	7 619,5	128,4	305,7	6 599,5	117,6	293,2
2006	9 689,8	127,2	388,8	7 914,6	119,9	351,6
2007	12 204,6	125,9	489,7	9 561,2	120,8	424,8
2008	14 306,9	117,2	574,1	11 325,7	118,4	503,2
2009	12 016,1	84,0	482,2	10 059,2	88,8	446,9
2010	15 777,5	131,3	633,1	13 962,4	138,8	620,3
2011	18 983,8	120,3	761,8	17 434,8	124,7	774,6
2012	20 487,1	107,9	822,1	18 184,1	104,3	807,8
2013	22 090,0	107,8	886,4	19 499,9	107,2	866,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2014/indexeh.htm> (Statistical Yearbook of China, 2014).

Rysunek 6

Wielkość i dynamika eksportu i importu w Chinach w latach 2000–2013 (w %)



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli 4.

## Podstawy sukcesu Chin

U podstaw sukcesu Chin nie leży jedna przyczyna, lecz raczej szereg uwarunkowań. Do najważniejszych należą niewątpliwie wspomniane przymioty Państwa Środka, jak liczebność ludności i co za tym idzie wielkość rynku chińskiego oraz niskie koszty pracy. Nie bez znaczenia okazały się preferencje oferowane zagranicznym przedsiębiorstwom, które prócz kapitału przynoszą *know how* i nowe technologie. Paradoksalnie niski poziom rozwoju Chin okazał się zaletą, gdyż pozwolił stosować szereg „sprężyn wzrostu” wykorzystanych

już przez państwa rozwinięte. Chińczycy potrafili również wykorzystać swoje przewagi i zdobyć niemalże monopolistyczną pozycję w niektórych branżach.

Ukierunkowanie gospodarki na eksport przyczyniło się do przemian w całej gospodarce. Znacząco zmieniła się struktura PKB. Nastąpił wzrost sektora usług oraz spadek udziału rolnictwa i górnictwa. Udział przemysłu w tworzeniu PKB, na tle innych sektorów gospodarki, zmienił się nieznacznie. Struktura chińskiego PKB przedstawia się aktualnie w następujący sposób: rolnictwo — 10,1%, przemysł — 46,8%, usługi — 43,1%.

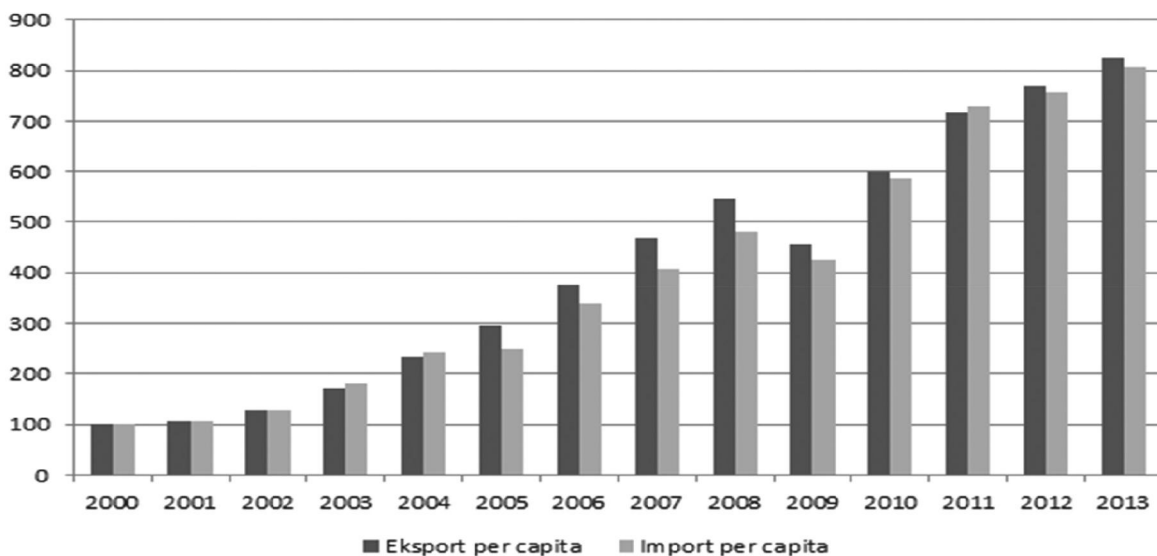
Tabela 5

Wielkość i dynamika eksportu *per capita* i importu *per capita* w Chinach w latach 2000–2013

Rok	Eksport <i>per capita</i>			Import <i>per capita</i>		
	USD	index: rok poprzedni = = 100	index: rok 2000 = = 100	USD	index: rok poprzedni = = 100	index: rok 2000 = = 100
2000	1 966,2	—	100,0	1 775,9	—	100,0
2001	2 085,0	106,0	106,0	1 908,3	107,4	107,4
2002	2 534,8	121,6	128,9	2 297,9	120,4	129,4
2003	3 391,2	133,8	172,5	3 194,1	139,0	179,8
2004	4 568,0	134,7	232,3	4 320,9	135,3	243,3
2005	5 827,3	127,6	296,4	5 047,2	116,8	248,2
2006	7 371,6	126,5	374,9	6 021,1	119,3	339,0
2007	9 226,9	125,3	469,8	7 236,3	120,2	407,5
2008	10 773,1	116,6	547,9	8 528,3	117,8	480,2
2009	9 004,2	83,6	457,9	7 537,8	88,4	424,4
2010	11 766,3	130,7	598,4	10 412,6	138,1	586,3
2011	14 090,0	119,7	716,6	12 940,1	124,3	728,6
2012	15 130,3	107,4	769,5	13 429,5	103,8	756,2
2013	16 234,0	107,3	825,6	14 330,6	106,7	806,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Statistical Yearbook of China*, 2014.

Rysunek 7

Wielkość i dynamika eksportu *per capita* i importu *per capita* w Chinach w latach 2000–2013 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli nr 5.

Przemiany te są właściwe dla państw przechodzących transformację. Struktura zatrudnienia i produkcji przybliża się powoli do proporcji właściwych dla państw wysoko rozwiniętych, w których dominuje sektor usług.

W 2013 r. wymiana handlowa Chin wyniosła 4,16 bln dolarów. Oznacza to 7,4% wzrost w porównaniu z 2012 r., jest jednak niższy od rządowego celu wynoszącego 8%. Chiński eksport wzrósł w 2013 r. o 7,9% do 2,21 bln dolarów, a import — o 7,3% do 1,95 bln dolarów. Nadwyżka handlowa zwiększyła się o 12,8%

i wyniosła prawie 260 mld dolarów. Handel z Unią Europejską, największym partnerem handlowym Chin, wzrósł o 2,1% do 559,1 mld dolarów. Eksport wyniósł 339 mld dolarów, a import 220 mld dolarów. Wymiana handlowa ze Stanami Zjednoczonymi wzrosła o 7,5% do 521 mln dolarów, a z krajami należącymi do Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN ang. Association of South-East Asian Nations) — o 10,9% do 443,6 mld dolarów.

Należy dodać, że eksport był wspierany poprzez sztucznie utrzymywany odpowiedni kurs



yuana — oficjalnej waluty Chin. Jego kurs wymiany był sztywno powiązany z dolarem aż do 2005r., kiedy to został rewaloryzowany o 2,1% i powiązany z koszykiem walut. W rezultacie w ciągu trzech lat yuan umocnił się w stosunku do USD o prawie 20%. Jednak już w lipcu 2008 r., w wyniku kryzysu na świecie, rząd chiński podjął decyzję o ponownym usztywnieniu kursu. Trwało to aż do lipca 2010 r., kiedy to Pekin zezwolił na ponowną powolną aprecjację waluty. Kontrolowanie kursu wymiany yuana nieustannie prowadzi do napięć w relacjach z głównymi partnerami gospodarczymi Chin, w szczególności z USA i UE.

Struktura chińskiego handlu międzynarodowego uległa znaczącej zmianie w ciągu ostatnich lat, przechodząc od modelu charakterystycznego dla krajów rozwijających się w kierunku modelu wyróżniającego gospodarki krajów uprzemysłowionych. W rezultacie tych zmian chińskie towary stały się już dużo mniej konkurencyjne na rynkach amerykańskim i europejskim. Chińskie towary eksportowe dokonały znaczącej transformacji od produktów o małej wartości dodanej w kierunku produktów, gdzie ta wartość jest znacznie wyższa. Handel międzynarodowy jest wykorzystywany głównie w celu pozyskania nowych urządzeń i technologii, aby sprostać niedoborom w gospodarce krajowej. Chińczycy starają się zmodernizować swoją gospodarkę, traktując eksport jako źródło pozyskiwania środków finansowych, z których opłacany jest import, i nie kupować na kredyt.

## Najważniejsze tendencje w chińskiej gospodarce

Warto zauważyć kilka kreujących się dziś w chińskiej gospodarce, a w szczególności wymianie międzynarodowej, istotnych tendencji, z których za najważniejsze należy uznać:

- po pierwsze, w ciągu ostatnich lat kierunki chińskiego eksportu nabrały charakteru świadczącego o większym zróżnicowaniu. Przykładem mogącym zaświadczyć o tej prawidłowości jest fakt, iż roczny eksport do tzw. gospodarek wschodzących (np. ASEAN) rósł znacznie szybciej niż tradycyjny do tej pory model eksportu do krajów wysoko uprzemysłowionych, takich jak Stany Zjednoczone i kraje UE;
- po drugie, bardziej dynamicznie wzrastał eksport towarów wyprodukowanych w centralnych i zachodnich prowincjach. Dynamika tego wzrostu była znacznie wyższa niż osiągnięta średnia krajowa. Podobny trend miał eksport produktów wymagających większej pracochłonności. To zjawisko dobitnie świadczy o tym, że Chińczycy producenci mają potencjał, aby zrekompensować wzrost kosztów produkcji i aprecjację juana<sup>7</sup>;
- kolejnym trendem jest niezaprzeczalny fakt zwiększenia mocy produkcyjnych (w drodze zwiększenia produkcji krajowej, jak i w drodze importu) w sektorze energetycznym. Chiny mają ogromne zasoby energetyczne i ogromne potrzeby w zakresie energii elektrycznej. Jest to nieodzowny element dalszego wzrostu i rozwoju;
- na koniec warto wspomnieć o nowym etapie wdrażania reform gospodarczych, które mają się przyczynić do zdjęcia ograniczeń i barier w sferze gospodarki. Chiny znacznie przyspieszyły na polu urbanizacji, która ma fundamentalne znaczenie dla dalszego rozwoju poprzez pobudzenie popytu na rynku wewnętrznym. Z tym zjawiskiem związane są bezpośrednio duże nakłady skierowane na polepszenie infrastruktury transportowej, która wymaga szeregu inwestycji modernizacyjnych, jak i inwestycji rozwojowych, aby nie stać się w przyszłości hamulcem dalszego rozwoju. Postęp, jaki dokonał się w Chinach, nie byłby możliwy bez nakładów inwestycyjnych. Chiny są w tej

Tabela 6

Roczne dochody dla miejskich gospodarstw domowych w Chinach w latach 2005–2013 (w juanach)

Rok	Regiony wschodnie	Regiony centralne	Regiony zachodnie	Regiony północno-wschodnie
2005	13 374,9	8 808,5	8 783,2	8 730,0
2006	14 967,4	9 902,3	9 728,5	9 830,1
2007	16 974,2	11 634,4	11 309,5	11 463,3
2008	19 203,5	13 225,9	12 971,2	13 119,7
2009	20 953,2	14 367,1	14 213,5	14 324,3
2010	23 272,8	15 962,0	15 806,5	15 941,0
2011	26 406,0	18 323,2	17 350,6	18 301,3
2012	29 621,6	20 697,2	20 600,2	20 759,3
2013	32 472,0	22 736,1	22 710,1	22 874,6

1 juan (CNY) = 0,58 PLN

1 USD = 6,11 CNY

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Statistical Yearbook of China*, 2014.

Tabela 7

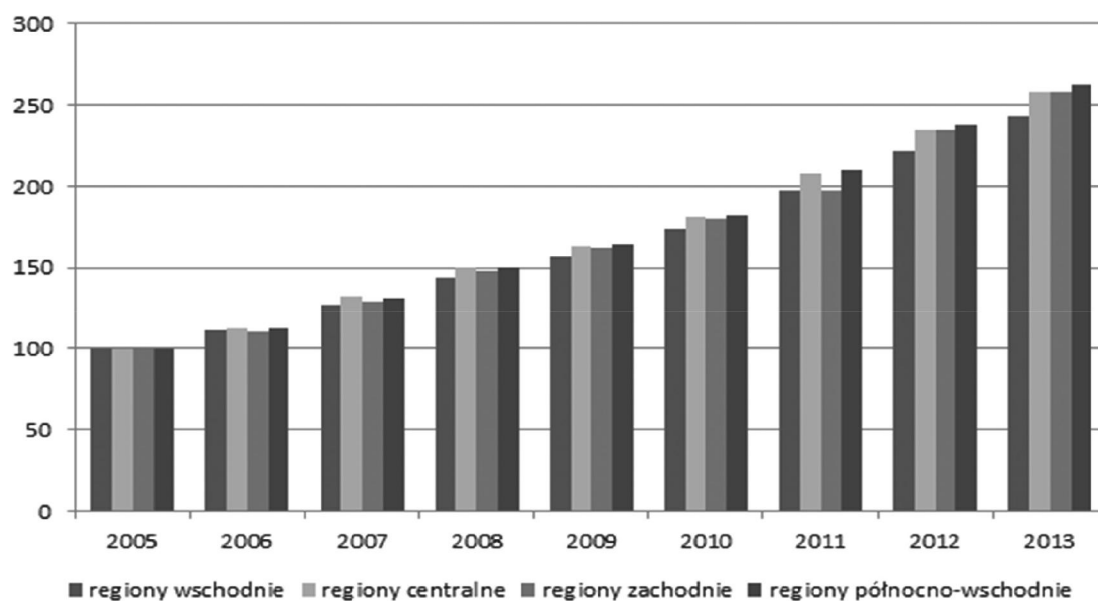
Dynamika rocznych dochodów dla miejskich gospodarstw domowych w Chinach w latach 2005–2013 (w %)

Rok	Regiony wschodnie		Regiony centralne		Regiony zachodnie		Regiony północno-wschodnie	
	index:							
	rok poprzedni = = 100	rok 2000 = = 100	rok poprzedni = = 100	rok 2000 = = 100	rok poprzedni = = 100	rok 2000 = = 100	rok poprzedni = = 100	rok 2000 = = 100
2005	—	100,0	—	100,0	—	100,0	—	100,0
2006	112,0	112,0	112,4	112,4	110,8	110,8	112,6	112,6
2007	113,4	126,9	117,5	132,1	116,2	128,8	116,6	131,3
2008	113,1	143,6	113,7	150,1	114,7	147,7	114,4	150,3
2009	109,1	156,7	108,6	163,1	109,6	161,8	109,2	164,1
2010	111,1	174,0	111,1	181,2	111,2	180,0	111,3	182,6
2011	113,5	197,4	114,8	208,0	109,8	197,5	114,8	209,6
2012	112,2	221,5	112,9	235,0	118,7	234,5	113,4	237,8
2013	109,6	242,8	109,8	258,1	110,2	258,6	110,2	262,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 6.

Rysunek 8

Dynamika rocznych dochodów dla miejskich gospodarstw domowych w Chinach w latach 2005–2013 (w %)



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli 7.

chwili drugim, po Stanach Zjednoczonych, państwem pod względem pozyskiwania i lokowania inwestycji zagranicznych. W zasadzie od samego początku reform udział inwestycji w PKB kształtował się na wysokim — prawie 40% — poziomie. Dotychczasowy wzrost gospodarczy, choć imponujący, ma jednak swoją słabą stronę. Jest on udziałem tylko prowincji przybrzeżnych. Zachodnia część kraju w zasadzie nie odczuwa skutków przyspieszonego rozwoju.

Pomimo ogromnego rozwoju, średni dochód na osobę plasuje się poniżej średniej światowej. Faktem jest, że liczba osób żyjących za 1 dolara dzien-

nie zmalała z 730 mln (73,5%) w 1981 r. do około 90 mln (7,4%) w 2013 roku. Nadal jednak problemem pozostają ogromne dysproporcje pomiędzy poszczególnymi klasami społecznymi oraz bogatym wschodem i biednym zachodem kraju. Z tego powodu co roku ogromna rzesza ubogich ludzi przenosi się ze wsi do miast w poszukiwaniu lepszych warunków życia. Dotychczas ta tania siła robocza była absorbowana przez rozwijającą się gospodarkę, nastawioną głównie na eksport do krajów rozwiniętych. Spowolnienie gospodarcze w UE i USA odbiło się jednak na zapotrzebowaniu na chińskie produkty

i spowodowało ograniczenie zatrudnienia nowych pracowników.

Ponieważ produkcja przenosiła się do Chin, rósł tym samym nacisk na podwyższenie płac. Wzrost realnych wynagrodzeń doprowadził do wzrostu siły nabywczej. Rysunek 7 przedstawia ewolucję dochodów dla miejskich gospodarstw domowych w Chinach. W 2005 roku średnia roczna płaca w przemyśle chińskim wynosiła mniej niż 7 tys. złotych. Przez osiem lat wzrosła ponad trzykrotnie i w roku 2013 wynosiła już prawie 22 tysiące złotych. Do tego trzeba jeszcze dodać skutki pęknięcia bańki hipotecznej w USA (2008/09) oraz kryzys zadłużenia w Europie (2011/12), przez co popyt na głównych rynkach eksportowych Chin znacznie osłabł. Wówczas z nadwyżek na rachunku bieżącym w wysokości 10,1% PKB w roku 2007 nastąpił spadek do poziomu 2% w roku ubiegłym. To osłabienie działalności eksportowej oczywiście odzwierciedliło się również w tempie wzrostu PKB, gdzie szczyt aktywności eksportowej odpowiadał szczytowi tempa wzrostu PKB.

## Przypisy

<sup>1</sup> Purchasing Managers' Index, PMI — wskaźnik aktywności finansowej stworzony przez Markit Group i Institute for Supply Management of financial activity. Ma on na celu odzwierciedlenie aktywności menedżerów nabywających różnego rodzaju dobra i usługi.

<sup>2</sup> Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych, CPI (ang. Consumer Price Index) — indeks wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych. Najpopularniejsza na świecie miara inflacji.

<sup>3</sup> Ukształtowanie terenu i klimat sprawiają, iż zaledwie 10% powierzchni Chin jest wykorzystywane pod uprawę. Z czego około 50% to obszary sztucznie nawadniane. Aby zwiększyć powierzchnie upraw na stokach górskich tworzy się tarasy. Maksymalnie wykorzystywane są ziemie w południowo-wschodniej części kraju, gdzie ciepły klimat umożliwia zbiory dwa razy w roku.

<sup>4</sup> W 2000 roku w Chinach istniało 36 ośrodków miejskich przekraczających 1 milion mieszkańców. Teraz jest ich już około 200, w tym 15 ośrodków miejskich z liczbą ludności przekraczającą 10 mln. Do miast przyciąga Chińczyków możliwość zatrudnienia oraz wyższy dochód na 1 mieszkańca. Jednak większość chińskich miast charakteryzuje się dużą gęstością zaludnienia. Zajmują one stosunkowo dużą powierzchnię, obejmując w swych granicach administracyjnych rozległe tereny, często niezurbanizowane i słabo zaludnione. Większość ludności Chin mieszka jednak w małych miastach i na wsi. Odległości między sąsiednimi miastami są zazwyczaj niewielkie.

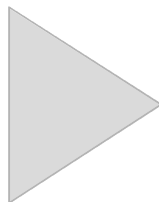
<sup>5</sup> Ważną rolę w modernizacji chińskiej gospodarki pełni polityka „otwartych drzwi”. W Chinach licznie działają największe światowe firmy, które dostarczają najnowocześniejszych technologii. To właśnie na potrzeby zagranicznych inwestorów założono strefy ekonomiczne, powołano giełdy papierów wartościowych oraz stworzono nowoczesną giełdę kapitałową.

<sup>6</sup> W 2008 roku eksport drastycznie spadł i na początku 2009 roku zmniejszył się aż o 25% w skali roku. Powodem był ujemny wzrost gospodarczy (niższy popyt) głównych partnerów handlowych: UE i USA.

<sup>7</sup> Aprecjacja — wzrost wartości towaru lub dobra. Termin używany w szczególności w odniesieniu do wzrostu wartości waluty krajowej względem waluty zagranicznej w systemie płynnych kursów walut (jest on regulowany przez rynek). Oznacza wzrost siły nabywczej danego pieniądza w rozliczeniach międzynarodowych. W systemie stałego kursu walutowego podniesienie wartości waluty krajowej nazywa się rewaluacją. Pozytywnym skutkiem aprecjacji jest wzrost siły nabywczej waluty krajowej, spadek kosztów obsługi zadłużenia zagranicznego oraz zmniejszenie presji inflacyjnej pod wpływem spadku cen dóbr importowanych. Negatywne skutki aprecjacji to osłabienie cenowej konkurencyjności eksportu oraz wzrost kosztów pracy w relacji do kosztów pracy za granicą.

Chiny uczyniły ogromny krok w kierunku przezwyciężenia biedy i stania się silnym ośrodkiem gospodarczym. Jednak część kraju cały czas żyje w „dawnych” Chinach. Udział w gospodarczym sukcesie nie jest własnością wszystkich, głównymi beneficjentami są prowincje nadbrzeżne. Pozostała część Chin trawiona jest problemami rodem z Trzeciego Świata. Na to wszystko nakładają się niespójne instytucje prawne, degradacja środowiska oraz problemy natury politycznej. Chiny cały czas pozostają krajem słabo rozwiniętym z liczną grupą ludności żyjącej na lub poniżej progu ubóstwa, przestarzałą strukturą zatrudnienia i produkcji. Niewielki jest w Chinach tzw. kapitał ludzki, który w najbliższych latach czyni niemożliwym przejście tego państwa do grona państw najwyżej rozwiniętych. Mimo to osiągnięcia Chin muszą budzić uznanie i świadczą o tym, że Państwo Środka jest w stanie przezwyciężyć jeszcze wiele barier, choć może to zająć więcej czasu niż mogłoby się wydawać.

## Gospodarka Materiałowa i Logistyka w Internecie



[www.gmil.pl](http://www.gmil.pl)